

УДК 347.6

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО МАТЕРИНСТВА НА ПРИКЛАДІ ДРАМИ В. ВИННИЧЕНКА «ЗАКОН»

Жуков А. Є.

*Донецкий национальный университет, Донецк
E-mail: myself.myself@mail.ru*

Стаття присвячена вивченню проблеми сурогатного материнства крізь призму трьох аспектів – законодавчого, суспільного та літературного. Обрана тема є актуальною, бо, по-перше, не належним чином урегульована на законодавчому рівні; по-друге, є інтенсивно обговорюваною у суспільстві; по-третє, піднімається ще й на літературному рівні, про що може свідчити драма В. Винниченка «Закон», яка розглядалася лише в загальному контексті драм письменника і не була темою окремого дослідження.

Ключові слова: сурогатне материнство, ембріон, драма, етичний та фізіологічний закон.

Діти нам даються для того,
щоб з їх допомогою ми стали мудрішими
і вирішили свої завдання на Землі.

А. Некрасов

ВСТУП

На сьогодні, дякуючи швидкому прогресу медичної науки і використанню наукових досягнень в лікувальній практиці, значно розширились можливості подолання безпліддя. До заходів медичного впливу, стимулюючих репродуктивні процеси, крім всім відомого штучного запліднення, відноситься і такий спосіб, при якому ембріон, зачатий в пробірці, переноситься в організм так званій сурогатній матері для виношування і народження дитини з наступною його передачею замовникам (генетичним батькам). Значення сурогатної матері полягає в тому, щоб виносити і народити здорову дитину. Ні в українському та російському законодавствах, ні в наукових працях немає відповідей на багато правових питань, які виникають і можуть виникнути, зокрема в зв'язку з укладанням договору про сурогатне материнство. Крім того, на законодавчому рівні не дано визначення терміну сурогатного материнства. Правове регулювання даного методу на сьогодні знаходиться на невисокому рівні. У Сімейному Кодексі РФ є лише дві статті, що стосуються сурогатного материнства. З цих статей виходить, що, по-перше, сурогатне материнство в РФ дозволено, а, по-друге, право визначати долю дитини надано сурогатній матері. Проте сама процедура сурогатного материнства і природа відносин між сурогатною матір'ю і подружньою парою не обумовлені, що теоретично припускає виникнення різного роду казусів, а на практиці надає

сурогатним матерям можливість шантажу генетичних матерів [6]. Таким чином, обрана тема роботи **актуальна** і обумовлена, по-перше, тим, що не достатньо досліджена на законодавчому рівні, по-друге, в суспільному житті не має єдиного погляду на цю проблему, по-третє, драма В. Винниченка «Закон» є недостатньо дослідженою в літературному дискурсі.

Мета роботи – з'ясувати поняття сутності та значення сурогатного материнства в сучасних умовах та крізь призму драми В. Винниченка «Закон». Мета передбачає розв'язання таких завдань: 1) дослідити історію написання та подати оцінку критиків; 2) подати власний аналіз крізь призму авторської інтерпретації; 3) проаналізувати сурогатне материнство на сучасному рівні (на основі життєвої правди); 4) провести соціологічний аспект (анкетування).

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Володимир Винниченко написав драму «Закон» в 1923 році. Вперше надрукована вона того ж року окремим виданням у Празі видавництвом «Нова Україна». У Радянській Україні перевидавалася в 1927 р. в 15 томах 24-томного зібрання «Творів» В. Винниченка. П'єса відразу після публікації була перекладена німецькою мовою і ставилася у Німеччині, згодом – в інших країнах Європи [2, с. 5].

У драмі йдеться про суворий етичний та фізіологічний закон, який не має винятків: материнський обов'язок і материнська любов – чи не найпотужніша життєва сила.

Екстравагантна героїня п'єси – Інна – силкується кинути виклик цій силі. Вона не може мати дітей, але конче хоче створити повноцінну родину, яку такою, на її переконання, робить саме дитя. Інна нав'язує чоловікові свій план: він повинен знайти (взяти за особисту секретарку) дівчину, спокусити її, щоб вона, завагітнівши і народивши, була змушена покинути немовля. Сурогатна матір отримає компенсацію і поїде геть, а щаслива родина виховуватиме спадкоємця. Спочатку план спрацьовував: найнята на роботу молоденька секретарка Люда справді закохалася у професора Мусташенка і виносила йому дитину. Проте Інна не врахувала, що Люда не позбавлена материнського інстинкту і не захоче віддати свою кровинку. Збудований щасливий будиночок виявляється картковим і руйнується. Природу не переможеш, якщо вона – здорова. Інні вистачає мудрості зрозуміти це і відійти у тінь, щоб дати спокій і надію майбутній молодій родині.

Незважаючи на те, що драма була написана майже 100 років тому, питання, які піднімалися в ній, є актуальними й сьогодні.

Л. Мороз зазначає: «Що для Винниченка було головним – його внутрішній світ чи зовнішня об'єктивна реальність? Як митець Винниченко був значно проникливіший, аніж як власне політик. Через думки, настрої, почуття своїх персонажів... драматург досліджував, аналізував сутність певного людського типу або соціального, політичного явища» [3, с. 35]. Власне, звідси й оригінальність, незвичність у зображенні характерів, адже автор намагається подати цю психологічну інстанцію у належній формі. Характер у драмі інтерпретуємо не

тільки як якісну форму вияву образу персонажа, а як живу, органічно самодостатню категорію, наповнену певними психологічними ознаками. У «Законі» характери при всій, здавалося б, визначеності та рельєфності, ніколи не несуть у собі якоїсь однієї домінантної риси.

На думку Н. Блохіна, «основний мотив, який варіюється майже в усіх драмах, пов'язаний з темою материнства. В. Винниченко цілком свідомо розвиває думку про дитину як метафору руйнації стосунків між чоловіком і жінкою. Незважаючи на те, що саме жінка в центрі подій, вивищення над чоловіком своїм інтелектом, емоційністю, дієвістю, неможливо говорити про цілковиту феміністичну орієнтацію драматургії В. Винниченка, але беззаперечно незвичність його трактування таких «недоторканих тем, як материнство, статеві стосунки, тілесність саме з біологічної точки зору, а також гендерна проблематика, яка ґрунтується а постійному двобої між жіночим та чоловічим початками» [1, с. 38].

Проблема характерологічного фону, яку В. Винниченко досліджував конкретно чи спорадично в ранній творчості, набирає ширшого спектру. Вона ставиться в просторі власної душі, власної сім'ї, найближчого оточення і – ширше – в суспільстві. Якщо у раннього Винниченка ця лінія вимальовувалася у сфері побутового, то після його герої виходять за межі традиційних взаємин, що дає можливість читати кожну драму різноплослинно.

У сучасному житті багато жінок користуються послугами сурогатної матері. Одні роблять це через різні примхи, бо не хочуть народжувати, щоб не поглядшати, а інші – через стан свого здоров'я. З останніх яскравим прикладом є американська акторка Елен Помпео (зірка серіалу «Анатомія Грей»), яка зізнається, що до останнього моменту приховувала народження доньки від сурогатної матері, бо, на жаль, далеко не всі люди її зрозуміли б. «Виношувати дитину, піклуватися про неї, щоб потім віддати її, я вважаю це просто неймовірним вчинком. Я безмежно вдячна тій жінці, чие ім'я я не буду називати. Я була там, під час запліднення, дивилася на ембріон через мікроскоп і тримала сурогатну матір за руку. Ми молилися і просили Бога допомогти нам і тепер у нас є ця чарівна крихітка» – додає актриса [5].

Сурогатне материнство, яке бере свої витоки з давніх часів, сьогодні унікальна і єдина можливість для мільйонів безплідних сімей мати дітей. Гестаційне сурогатне материнство дозволено законом деяких країн і користується величезною популярністю. У разі гестаційного сурогатного материнства здорова, стороння жінка виношує дитину, який не пов'язаний з нею генетично, для бездітної пари. Зачаття відбувається поза тілом генетичної матері, після чого запліднена яйцеклітина переноситься в матку сурогатної мами. Але зустрічаються в сучасному світі і випадки традиційного сурогатного материнства, тобто коли жінка, виношувана дитини, пов'язана з ним генетично. Такий вид сурогатного материнства дозволений в деяких країнах. Одна така сурогатна мати розповіла, як вона зважилася на такий крок, що вона відчувала впродовж 9 місяців, і чи легко їй було віддавати немовля, наполовину їй рідного, у всіх сенсах цього слова: «Про сурогатне материнство я вже чула, бачила кілька передач по телевізору, читала в журналах. Коли у нас в родині виникла гостра потреба в грошах, я згадала про ці передачі. Поділилася своєю ідеєю з чоловіком. Він спочатку був різко проти того,

щоб я цим займалася. Але, коли я пояснила йому, що і як, мені вдалося його переконати. Родичі теж мене зрозуміли і підтримали. Ще в пологовому будинку я підписала відмову від дитини, яку народжувала і згоду на запис батьків дитини в свідоцтво про народження в якості батька і матері. У той момент я теж трохи стала сумніватися. Я могла не підписувати ці документи і, в результаті, оформити дитину на себе, тому що спочатку матір'ю вважається жінка, яка його народила. До того ж, я була і донором яйцеклітини. Але цей варіант я відкинула. Я погодилася на роль сурогатної мами, щоб дати людям можливість стати батьками і допомогти своїй родині матеріально. Я згадала слова психолога, який мені говорив про те, що ця дитина не моя, мені його довірили на час, як виховательці в дитячому садку, і коли прийде час, я повинна віддати дитину законним батькам. Скажу чесно, це не так просто як здається на перший погляд. І я до початку програми думала, що все це пройде якось легше, в психологічному плані. Але, це дійсно складно, а особливо, коли я розуміла, що в цій дитині є частинка мене. Він буде в чомусь схожий на мене, можливо, перейме мої риси характеру тощо, а я ніколи, навіть краєчком ока, не побачу його і цієї нашої схожості. Звичайно, це на краще, що ми не зустрінемося з ним, бо тоді, напевно, було б взагалі нестерпно боляче. У кожному разі, я з упевненістю можу сказати, що я не пошкодувала про такий вчинок ні на краплю. Я подарувала неймовірне щастя людям, які будуть вдячні мені до кінця життя, я допомогла своїй родині і забезпечила рідним дітям хороше майбутнє» [4].

У ході анкетування були опитані респонденти віком від 15 і до 65 років. Всього було опитано 200 осіб. Умовно їхні думки можна поділити на 3 групи. До першої групи належать ті, хто схвалює сурогатне материнство, але якщо вона відбувається за обопільною згодою (а не як це відбувалося у драмі В. Винниченка). Цю групу складають більшість опитувачів. До другої групи належать ті респонденти, які нейтрально до цього ставляться. Вони не заглиблюються у цю проблему, але знають про її існування. До третьої групи належить низка людей, які категорично проти сурогатного материнства. У відсотковому відношенні це виглядає так: 50% – 35% – 15%. Зокрема, одна жінка зазначає: «Якщо в подружжі немає дітей, то на те є причина. Лікуйте тіло у лікарів, а душу – в монастирі. А штучне материнство – то гріх, я його не приймаю».

ВИСНОВКИ

Отже, вважаємо, що материнство – то найсвятіша річ, яка може статися з жінкою. Але це не означає, що, якщо жінка не народила сама, вона не є справжньою матір'ю. Бо не та мати, що народила, а та, що виховала. З приводу цієї теми до сих пір тривають дискусії, тому не можливо точно визначити, яка саме думка є правдою. Наша стаття, в першу чергу, націлена на просвітництво (пояснити, що таке сурогатне материнство, та показати, що нічого поганого в цьому немає, якщо це виконується лише з метою наживи грошей у системі). Головна героїня драми панна Інна не пізнала щастя материнства, в першу чергу, через те, що процес цей був влаштований на брехні. Можливо, якщо б вона сказала правду Людї, все закінчилося б по-іншому.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО МАТЕРИНСТВА НА ПРИКЛАДІ ДРАМИ В. ВИННИЧЕНКА «ЗАКОН»

Кожен сам має право вирішувати, як ставитися до сурогатного материнства. Для людей, які отримали довгоочікувану дитину, це благо. Але суспільство з існуючими моральними принципами поки ще із засудженням ставиться до жінок, які стають сурогатними матерями. Розбіжність релігійних, моральних, етичних і юридичних точок зору на цю проблему призводить до невгаваючих суперечок. Але доводиться визнати, що сурогатне материнство – це просто факт, який прийшов в наше життя і, по всій видимості, нікуди тепер від нас не дінеться.

Хочемо також наголосити на тому, що сурогатна мати, на наш погляд, робить неоціненне добро – вона дарує надію тим жінкам, які вже навіть і не сподівалися відчувати себе матір'ю та пригорнути свою крихітку до себе.

Список літератури

1. Блохіна Н. Драматургія Володимира Винниченка: Феміністичне прочитання / Н. Блохіна // Січ. – 2002. – №4. – С.33 – 38.
2. Гуменюк В. П'єса В. Винниченка "Закон" / В. Гуменюк // Дивослово. – 2002. – №4. – С.6 – 8.
3. Мороз Л. Етичне розв'язання конфлікту в драмах Винниченка / Л.Мороз // Мишида С. Слідами його експериментів: Змістові доміанти та поетика конфлікту в драматургії В.Винниченка. – Кіровоград: Центральне Українське видавництво, 2002. – 192с.
4. <http://surogatnoematerinstvo.com.ua/ua/psikhologichni-aspekti/74-chi-legko-vinositi-i-viddati-ditinu-chuzhim-lyudyam> (дата звернення: 21.09.2015).
5. <http://bestwom.ru/novosti/ellen-pompeo-skryvala-cto-stala-mamoy-vo-vtoroy-raz> (дата звернення: 20.09. 2015).
6. Сімейний кодекс РФ від 08.12.1995 р.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПРОБЛЕМИ СОВРЕМЕННОГО МАТЕРИНСТВА НА ПРИМЕРЕ ДРАМЫ В. ВИННИЧЕНКО «ЗАКОН»

Жуков А. Е.

Статья посвящена изучению проблемы суррогатного материнства сквозь призму трех аспектов – законодательного, общественного и литературного. Выбранная тема актуальна, поскольку, во-первых, не должным образом урегулирована на законодательном уровне; во-вторых, является интенсивно обсуждаемой в обществе; в-третьих, поднимается еще на литературном уровне, о чем может свидетельствовать драма В. Винниченко «Закон», которая рассматривалась лишь в общем контексте драм писателя и не была темой отдельного исследования.

Ключевые слова: суррогатное материнство, эмбрион, драма, этический и физиологический закон.

INTERPRETATION PROBLEMS OF MODERN MOTHERHOOD AS AN EXAMPLE VYNNYCHENKO DRAMA "LAW"

Zhukov A. E.

The article is devoted to the problem of surrogacy in the light of three aspects - legal, social and literary. The theme is relevant because, firstly, not properly settled by law; secondly, is intensely debated in society; Third, rising more on the literary level, which may indicate Vynnychenko drama "Law", which was seen only in the overall context dramas writer and was subject of a separate study.

Keywords: surrogacy, embryo, drama, ethical and physiological law.